

Kulturális-közéleti havilap, harminckilencedik évfolyam

2013 május Hónapló

Dalos György: Menni vagy maradni

Berlin, 2013. április 6.

Gerendás Péter, zeneszerző és előadóművész bejelentette, hogy elhagyja Magyarországot, s pályáját külföldön kívánja folytatni. Indokként hozta fel a faszálódást, kudarcosnak megítélt pályafutását, valamint maga és családja szorongatott anyagi helyzetét. Ami a faszálódást illeti, feltéve, hogy ezen a fajgyűlölet által fertőzött közérzetet értjük, panaszja jogos. A hazai diskurzus s mondhatni, az egész politikai kultúra e tekintetben leginkább az 1935-ös szintre emlékeztet. Gerendás művészi teljesítményét nem ismerve nehéz eldönteni, hogy tekintélyes diszkográfiája, díjai és népszerűsége mellett indokolt-e a borús önértékelés. Anyagi helyzetéhez pedig végképp nem tudok hozzászólni, bár sejtem, milyen az, ha valaki reménytelen adósságszpirálba keveredik, feje felett az adóhivatal Damoklesz kardjával. Valamiben mégis biztos vagyok: ötvenhét évesen, feleséggel és hat kiskorú gyermekkel nekivágni a nagyvilágnak – hajmeresztő, szinte eleve bukásra ítélt vállalkozás. Ezért valamelyest meg is könnyebbültem, amikor Gerendás egy későbbi nyilatkozatában félig-meddig visszavonta iménti fenyegetőzését, mondván: „Ha a szakmámon belül a kollégáimmal együtt, van számunkra itthon megélhetési lehetőség, és toleráns, szeretetteljes légkör, akkor boldogan maradunk, vagy visszajövünk.”

Megrendült, ezért megrendítő hangnemben foglalt állást az ügyben Gerendás apósa, aki nem más, mint Herényi Károly, a Magyar Demokrata Fórum egykori vezető személyisége. Ő leginkább azzal érvel, hogy a veje által falra festett kép túlon túl sötét: „A magyar ember soha nem volt fasiszta. Normális ember nem lehet fasiszta. Egy szűk kisebbség az lehet, és az is volt... Egy szűk, náci játszó, műveletlen, vallástalan, tehetségtelen kisebbség ma is túlharsogja a normális többséget. Megszégyenítik – ahogy Szalasiék tették – az árpádsávós történelmi zászlót.” Pártpolitikus szájából elég gyámoltalanul hat ez a szöveg, mentségét és hitelét mindössze az adja meg, hogy benne egy nagypapa küzd hat unokájáért és derűsnek megálmodott öregkoráért. A közélet – elkeseredett hívek és acsarkodó ellenfelek elegye – mást, többet lát a Gerendás-történetben: a celeb drámai bejelentése mintegy felteszi a koronát a félmillióra becsült névtelen magyar kitelepülő ügyére.

Ebből a szomorú hullámból hozzám is eljut valami: értelmiségi ismerősök, köztük írókollégák akarnak kijutni ide, a vélelmezett Ígéret Földjére, ehhez kérnek tőlem tanácsot vagy segítséget. Átlagéletkoruk negyvenöt év, elég nyilvánvaló, hogy távol áll tőlük a kalandvágy. „Undok országban élünk”, magyarázza X., kétgyermekes családapa, aki nem akarja, hogy kiskorú fiai Magyarországon nőjenek fel. És kész odadobni még meglévő főiskolai munkahelyét minimális nyugati létkeretekért. Keményebben fogalmaz Y., aki akár virslíarus is lenne Bécsben, mert „még az is jobb, mint egy fasiszta ország rabszolgájának lenni”. Kár, hogy négy vizsgázott nyelve közé nem tartozik a német. Z., ötvenen túli, médiából elbocsátott újságíró egyszerre menekülne az antiszemizmus és a munkanélküliség elől – az ő idegen nyelve az angol.

Barátjával együtt jönne, aki túl van az első infarktuson és koranyugdijas. Egy elvált férfi, kitűnő irodalmi tanulmányok szerzője, ösztöndíj reményében indulna útnak Berlinbe, megtakarított pénzét starttőkévé konvertálva. Volt felesége, azelőtt kulturális diplomata, bébiszitternek ajánlkozna angol családoknál.

Amikor ilyen tervekről hallok, újra meg újra átélem a saját helyzetem kétértelműségét. Mert kétségtelen, hogy 1987 májusában, amikor a Vigadó téren, vállamon sporttáskával, kezemben apám békebeli írógépével beszálltam a Mahart Bécs felé tartó vízibuszjáratába, voltaképpen világgá mentem. Közvetlen okom erre sokkal kevesebb volt, mint azoknak, akik mostanában készítik ki a bőröndjeiket. A politika nyomása éppenséggel enyhülőben volt. Tizenkilenc év után sikerült megjelentetnem második könyvemem. Pénzügyeim is jelentősen feljavultak – bár állásom nem volt, alkalmi fordításmunkára bármikor számíthattam és legalizált külföldi publikációk révén még némi többletjövedelemre is szert tettem. Ha krónikus lakásgondomat is sikerült volna megoldani, a szocialista társadalmon belül már-már az alsó középosztályhoz számíthattam volna magamat.

Mégis elmentem, mondhatnám, hirtelen felindulásból. Amikor kétévi nyugati tartózkodásom után aktuális útlevílkérelmemet szabványos „Közérdeket sért” indoklással elutasították, egyszerre mindenből elegendem lett. Elment a kedvem attól, hogy olyan országban éljek, amelyet nem hagyhatok el bármely pillanatban. Osztrák barátok segítségével szereztem egy papíron létező munkahelyet, majd ahhoz a Tescón keresztül kiverekedtem az egy esztendőre szóló munkavállalási engedélyt. Ebből az egy esztendőből lett mára a huszonhét év. Meglehet, ha 1986 októberében a BM engedélyezte volna harmincnapos lubickolásomat a szabad világban, akkor talán sohasem szánom el magam az állandó kinn tartózkodásra. Utólag áldom az Útlevélosztály szűkkeblűségét, mert azt, hogy „mi lett volna ha”, mai ismereteim birtokában el sem merem képzelni.

Április 10-én, szerda délután két órakor a város másik végében, a Deutschlandradio székházában kell lennem, ahol Bánffy Miklós Erdély-trilógiájának most megjelent második kötetét fogom prezentálni. Csütörtökre orvosi terminust beszéltem meg, régen esedékes rutinvizsgálat céljából, 12-én, pénteken pedig Bécsbe repülök, s onnan a Duna menti Wachauba vonatozom, ahol felolvasást tartok. Vasárnap délben érek vissza Berlinbe, a következő héten pedig máris Erfurt és Gotha vár ugyancsak irodalmi programmal. Egyszóval, minden napra jut teendő, feltéve, hogy nem jön közbe valami.

Épp ez a bökkenő. Naptárom gyenge pontja április 10-e. Kim Dzsong Un észak-koreai párt- és állami vezető szerint a phenjani rezsim ettől a naptól kezdve nem garantálja az országban működő diplomáciai képviseltek biztonságát. Várható ugyanis, hogy a KNDK nukleáris töltetű közép- és rövid hatótávolságú rakétákkal támadja meg Dél-Koreát és az Egyesült Államokat. Mindezt korántsem a potenciális ellenség propagandája, hanem maga a támadó fél hirdeti. Leplezetlen háborús előkészületei már Oroszországot és Kínát is Észak-Korea ellen hangolták. Szöul és Washington pedig komolyan veszi a hadüzenetet, és mindenféle finyeszes technikákkal igyekszik elejét venni az első csapásnak.

Majdnem általános vélekedés szerint Kim Dzsong Un, a holtában is államfőnek minősülő Kim Ir Szen unokája csupán retorikai fenyegetésként kürtölte világgá az atomfegyver kipróbálását, alighanem így akarva több segítséget kizsarolni az ország tönkrement gazdasága és éhínség peremén tengődő népe számára. Amennyiben pedig mégiscsak eleven célpontot érnének a kísérletileg útnak indított rakéták, akkor a válasz a phenjani rezsim villámgyors katonai megsemmisítése volna. Ebből a szempontból Észak-Korea háborús kalandja leginkább az

öngyilkos terrorizmus kategóriájába sorolható azzal a nem jelentéktelen különbséggel, hogy nem egy vagy két fanatikus, hanem egy huszonnégymilliós állam vállalja magára a merénylő szerepét.

Ebben a lélegzetelállító helyzetben a nemzetközi közösség különös módon a félelem legcsekélyebb jelét sem mutatja. Az állam- és kormányfők nem figyelmeztetnek a veszélyre, a média kardcsörtetést emleget és a háborús felvonulást a harmadrangú szenzációk közé sorolja. Miután Phenjan lezárta a területén lévő különleges gazdasági övezetet, amely a kis ország egyetlen komoly devizaforrása, leginkább azt taglalják, hogy milyen gazdasági hátrányok érhetik emiatt a rezsimet, remélhetőleg arra kényszerítve, hogy előbb-utóbb feloldja a zárlatot. Vagyis ésszerű gondolkodást tulajdonítanak Kim Dzsong Unnak és tábornokainak. Márpedig szerintem éppen itt csúszhat végzetes hiba a számításba.

A nemzedékem által megélt hidegháborúban a félelem egyensúlya volt a vezérelv: mindkét superhatalom tisztában volt vele, hogy egy nukleáris összecsapásban egyikük sem lehet győztes, mi több, hogy ez a fegyver teljesen viszonylagossá teszi a védekező vagy támadó háború fogalmát. Afelől sem volt kétség, hogy az USA és a Szovjetunió közvetlen konfrontációja nem szorítkozhat a hagyományos hadviselésre. De még így is akadtak pillanatok, amikor úgy tűnt, hogy a racionális magatartás csütörtököt mond. Ilyen volt 1962-ben a kubai válság, amikor valóban attól kellett tartani, hogy bármely pillanatban elszabadul a pokol. Mi, civilek, sőt vásároltunk, ferde pillantásokat vetettünk az óvóhelyek felé és efféle rosszízű viccekkel vigasztaltuk magunkat: „Mi lesz az atomtámadás első következménye? Eltűnik a falu és a város közötti különbség.” Azután megszületett a forródrót: Hruscsov és Kennedy bármikor telefonálhatott egymásnak, ám a katasztrófafilm kockái annak a nemzedéknek egész életét végigkísérték.

A kémholdak optimisták, azt állítják, hogy Észak-Koreában valójában semmiféle háborús készenlét nem észlelhető. Most, hogy Európa nem tús többé a két superhatalom hidegháborújában, a kelet-ázsiai elvont fenyegetés talán mégiscsak a sors pedagógiája, amelynek célja, hogy e fene nagy békében el ne bízzuk magunkat.

Tetszik

Egy embernek tetszik. Legyél Te az első ismerőseid közül!

Kapcsolódó írások:

1. **Dalos György: Higgym vagy ne higgym?** Szilveszter napján a Hírcsárda nevű portálon az alábbi információra bukkantam:...
2. **Dalos György: Gépi és kézi fordítások** Bécs–Berlin–Frankfurt, 2009. október 4. „Miklos Tamas Gaspar schützt Jobbikot”, olvasom...
3. **Dalos György: Író-olvasó találkozók** Bukarest–Düsseldorf–Berlin, 2009. november 11. Mircea Dinescuval utoljára húsz évvel ezelőtt,...
4. **Dalos György: Születésnap, díjátadás és a Pofalla-ügy** Bonn–Berlin, 2011. október 6. Mégiscsak van valami a Facebook forradalmában:...
5. **Dalos György: Téli elégia** Berlin–Budapest, 2010. február 13. A klíma nyomatékosan cáfolja a...

Cimkék: **Dalos György**